

Eksamensveiledning

– om vurdering av eksamensbesvarelser

Norsk for språklige minoriteter med kort botid

2020

Eksamensveiledning for vurdering av sentralt gitt eksamen

Denne eksamensveiledningen gir informasjon om sentralt gitt eksamen, og hvordan den skal vurderes. Veiledningen skal være kjent for elever, voksne deltakere, privatister, lærere og foresatte i god tid før eksamen. Sensorene må bruke veiledningen som en felles referanseramme i arbeidet sitt.

Under vil «elever» bli brukt om både elever, voksne deltakere og privatister.

1. Organisering av sentralt gitt skriftlig eksamen

Eksamen i norsk er obligatorisk på studieforbereidende nivå. Eksamen består av en forberedelsesdag og en fem timers eksamen.

1.1 Nærmere beskrivelse av eksamen

Det overordnede formålet med eksamen er at elevene skal vise den norskfaglige kompetansen sin. De skal vise at de kan lese og forstå tekster i en faglig sammenheng, og de skal svare på to kortsvaroppgaver og en langsvaroppgave.

Forberedelsesdagen er obligatorisk skoledag for elever. De skal arbeide med en forberedelsesdel som består av et utvalg tekster og illustrasjoner. Tekstene er på både bokmål og nynorsk, og har moderne språkform.

På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt, inkludert bruk av Internett. Elevene kan samarbeide, hente informasjon og få veiledning. Hvis de vil bruke andre kilder enn forberedelsesdelen, er det viktig å notere kildehenvisningene.

Eksamensoppgavene er knyttet til innholdet og temaet i forberedelsesdelen. Elevene skal bruke tekstene til å forberede seg på tema, arbeide med ordforråd, reflektere over tekstene, diskutere, samarbeide og ta notater.

Forberedelsesdelen skal tas med på eksamensdagen. Privatister får forberedelsesdelen ved å henvende seg til skolen, privatistkontoret eller eksamenskontoret.

Oppgavesettet har kortsvar og langsvar. Oppgavene er knyttet til innholdet i forberedelsesdelen. De krever at elevene viser tekstforståelse, at de viser kunnskaper innenfor ulike områder av faget og at de kan anvende disse kunnskapene.

I kortsvarsdelen skal eleven svare på to oppgaver.

Fra og med våren 2020 vil en av kortsvaroppgavene være knyttet til en tekst som ikke er hentet fra forberedelsesdelen. Du finner et eksempel på side 3–4.

I langsvarsdelen skal eleven svare på én av oppgavene. Her får elevene mulighet til å skrive en lengre tekst med god struktur og sammenheng. Langsvarsoppgavene inviterer til både å bruke forberedelsesdelen og til å dra nytte av egen kunnskap og erfaring.

Ny kortsvaroppgave våren 2020

Fra og med våren 2020 blir del A i oppgavesettet en oppgave som prøver leseforståelse. Eleven skal lese en kort, ukjent tekst og svare på spørsmål til teksten. Innholdet i den ukjente teksten vil være knyttet til en eller flere av tekstene i forberedelsesdelen. Elevene vil få teksten sammen med oppgavene på eksamendagen.

Det blir fem eller seks spørsmål til teksten, med ulik vanskegrad. Elevene skal

- finne informasjon som er direkte og indirekte uttrykt i teksten
- vise at de forstår innhold fra teksten og formulere det med egne ord, i fullstendige setninger
- forklare ett eller flere uttrykk fra teksten i den sammenhengen de står i

Spørsmålene skal besvares kort, og elevene blir ikke spurt om sine egne tanker eller refleksjoner i denne delen av oppgavesettet. Hvis noen av spørsmålene i del A ikke er besvart, skal sensor vurdere elevens tekstforståelse på bakgrunn av det eleven har svart på de andre spørsmålene i del A.

Eksemplet under viser hvordan oppgaven blir.

Eksempeloppgave, del A

Tekst:

– «Ungdommer står på venteliste for å bli besøksvenn», se neste side

Les teksten på neste side og svar på spørsmålene til teksten.

- 1 Hvem får besøk av ungdom fra Tokerud skole?
- 2 Hva er en besøksvenn?
- 3 Hva må ungdom gjøre for å få bli besøksvenn?
- 4 Hvilke utfordringer kan ungdommene møte når de er besøksvenn?
- 5 Forklar uttrykket 'svake bånd' slik det er brukt i setningen «Det er synd at det er svake bånd mellom generasjonene».

Kommentar: Når du svarer på spørsmålene, skal du finne svarene i teksten. Du skal vise at du forstår innholdet i teksten. Bruk fullstendige setninger.

Ungdommer står på venteliste for å bli besøksvenn

Ballongtrim, Ludo og historier fra annen verdenskrig er noen av stikkordene når tenåringer besøker eldre på Stovnerskogen sykehjem.

– Vi snakker ikke bare om én ting. Det er litt av hvert. Det er jo koselig å ha ungdom på besøk, sier Hildur Lovise Lier (93).

Siden høsten 2013 har elever fra Tokerud skole i Groruddalen hatt muligheten til å besøke eldre på Stovnerskogen sykehjem. Interessen blant elevene er så stor at man må sende søknad, og deretter blir man kalt inn til intervju før man blir valgt ut. Ungdommene som blir valgt ut, får kurs og veiledning før de starter som besøksvenner. De besøker sykehjemmet en gang i måneden.

– Jeg ble veldig glad da jeg ble plukket ut. Her hører jeg historier fra annen verdenskrig og gjør andre morsomme ting sammen med beboerne. Jeg har tenkt å ta helse- og oppvekstfag på videregående, og vurderer å jobbe med eldre i fremtiden, sier Sahana Suwaminathan (15) som går i tiende klasse.

– Her lærer jeg masse. Blant annet hvordan man skal kommunisere med eldre. Noen ganger kan det være vanskelig å sette i gang samtaler fordi ikke alle klarer å henge med på grunn av sin sykdom. Andre ganger kan det komme uventede reaksjoner på grunn av minner fra gamle dager. Vi må kunne takle slike situasjoner, sier Sara El-Hasan (15).

– Forskjellen mellom dagens unge og eldre er enorm. De som er født i Norge de siste 20 årene har bare hatt det godt. De har ikke opplevd dårlige tider og krig som de eldre. Det er synd at det er svake bånd mellom generasjonene. Derfor er det viktig med slike møter, sier Ali Al-Jabri (16), som også sitter i gruppen som organiserer hele ordningen.

Det var diakon Liv Bergh som kom på ideen om å koble sammen de unge med sykehjemmet. Hun mener at unge og eldre kan lære mye av hverandre. – Hele 27 ungdommer er i dag besøksvenner på Stovnerskogen sykehjem, og i tillegg står 40 ungdommer på venteliste for å være med på ordningen. Vi tror at dette kommer til å bli igangsatt for ungdommer i hele byen, sier Bergh.

Det er liten tvil om at de unge blir satt pris på.

– Ikke glem oss! Dette sa de eldre til oss siste gang vi var her før sommerferien i fjor. Selv om mange her har demens og ikke husker ansiktene våre, så forstår vi hvor mye disse besøkene betyr for beboerne, sier Ali.

Av Wasim K. Riaz, *Aftenposten* 27. januar 2015. Foto: Robert McPherson. Tilrettelagt av Udir.

2. Hjelpemidler

På eksamen er alle hjelpemidler tillatt, bortsett fra åpent Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk, engelsk og fremmedspråk er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.

Ved bruk av isolerte nettbaserte hjelpemidler til eksamen, er det viktig å kontrollere at elever ikke kan kommunisere med andre. Samskriving, chat og andre måter å utveksle informasjon med andre er ikke tillatt.

Gjennom opplæringen i det enkelte fag skal elevene ha blitt veiledet i å vurdere hvilke hjelpemidler de vil ha nytte av i arbeidet med å løse ulike typer oppgaver. Det er eleven selv, gjerne i samråd med læreren, som finner frem til hvilke hjelpemidler som er formålstjenlige.

3. Bruk av kilder

Dersom det er aktuelt for eleven å bruke kilder i besvarelsen, må de oppgis på en etterrettelig måte. Eleven skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på alle kilder som er brukt. Dersom eleven bruker utskrifter eller sitater fra nettsider, skal han/hun oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.

Det finnes ulike måter å oppgi kilder på. Kilder som blir brukt til eksamen, skal oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.

Dersom sensor mistenker at en besvarelse inneholder kopiert materiell uten kildehenvisning, kan besvarelsen sendes til plagiatskontroll.

3.1 Bruk av kilder i norsk

Elevene må selv vurdere om det er relevant å bruke andre kilder enn tekstene i forberedelsesdelen. Hvis de bruker kilder, skal de velge ut det som har betydning for sammenhengen. Ukritisk bruk av fagstoff som ikke er relevant for oppgaven, vil trekke ned.

Hovedregelen er at elevene skal vise til kildene når de henter informasjon direkte fra noe en annen har skrevet, og når de refererer til saker som det kan være ulike meninger om. Opplysninger som er allment kjent, trenger de ikke å dokumentere.

Elevene skal kunne vise til kilden som referanse i hovedteksten eller som fotnoter, og lage en litteraturliste med oversikt over de kildene som er brukt. Til eksamen i videregående opplæring er det viktigere for vurderingen at kildebruken er ryddig og oversiktlig enn at de formelle kravene blir fulgt nøyaktig.

4. Vurdering av eksamensbesvarelser

Læreplanene og forskrift til opplæringsloven er grunndokumenter for vurderingsarbeidet. Til eksamen er hele læreplanen for faget aktuell. Forskrift til opplæringsloven §§ 3–25 og 4–18 slår fast følgende:

Eksamen skal organiserast slik at eleven/deltakaren eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven/deltakaren eller privatisten slik den kjem fram på eksamen.

Kompetanse er i denne sammenhengen definert som evnen til å møte en kompleks utfordring eller utføre en kompleks aktivitet eller oppgave¹. Eksamensoppgavene blir utformet slik at de prøver denne kompetansen. Grunnlaget for å vurdere den kompetansen eleven viser i eksamensbesvarelsen, er kompetansemålene i læreplanen for fag².

De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene i læreplanene for fag. Grunnleggende ferdigheter vil derfor prøves indirekte til sentralt gitt eksamen.

Sensor skal vurdere samlet kompetanse slik den fremkommer på eksamen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3–25 og 4–18. Eksamensbesvarelsen blir vurdert av to eksterne sensorer. Dersom disse to er uenige, avgjør en oppmann karakteren, jf. §§ 3–28 og 4–21 i forskrift til opplæringsloven.

4.1 Karakterer

Forskrift til opplæringsloven §§ 3–4 og 4–4 har generelle karakterbeskrivelser for grunnopplæringen:

- a) *Karakteren 6 uttrykkjer at eleven/deltakaren har framifrå kompetanse i faget.*
- b) *Karakteren 5 uttrykkjer at eleven har mykje god kompetanse i faget.*
- c) *Karakteren 4 uttrykkjer at eleven har god kompetanse i faget.*
- d) *Karakteren 3 uttrykkjer at eleven har nokså god kompetanse i faget.*
- e) *Karakteren 2 uttrykkjer at eleven har låg kompetanse i faget.*
- f) *Karakteren 1 uttrykkjer at eleven har svært låg kompetanse i faget.*

Kjennetegn på måloppnåelse i eksamensveiledningen beskriver elevens kompetanse på tre nivåer. Beskrivelsene skal bidra til en felles forståelse av kravene til vurdering og til en rettferdig vurdering. Samlet sett skal kjennetegnene gi en karakteristikk av det faglige nivået på eksamenssvaret.

4.2 Fagspesifikke underpunkter

Det er den samlede kompetansen eleven viser i svaret som ligger til grunn for vurderingen, og det blir gitt én karakter som er felles for kortsvarene og langsvaret. Hvis det blir påvist at deler av eller hele svaret er kopi av tekst som andre har produsert, vil den delen bli vurdert til laveste karakter.

¹ St.meld. nr. 30 (2003–2004) *Kultur for læring*

² Forskrift til opplæringsloven §§ 3-3 og 4-3

4.3 Kjennetegn på måloppnåelse for sentralt gitt skriftlig eksamen

	Karakter 2 Eksamenssvaret	Karakter 3–4 Eksamenssvaret	Karakter 5–6 Eksamenssvaret
KORTSVAR Del A: Lese- forståelse, tekstforståelse	viser noe forståelse av innhold i teksten er enkelt formulert, med relevante svar på en del av spørsmålene	viser god forståelse av innhold i teksten har i hovedsak relevante svar på spørsmålene	viser svært god forståelse av innhold i teksten har relevante og presise svar på spørsmålene
KORTSVAR Del B: Faglig innhold	gjør rede for faglige emner på en enkel måte peker på enkelte trekk ved form / innhold i tekster grunngir i noen grad egne meninger har en viss struktur	gjør rede for faglige emner på en stort sett oversiktlig og relevant måte gjør kort rede for noen trekk ved form / innhold i tekster grunngir kort egne meninger har klar struktur	gjør rede for faglige emner på en oversiktlig og relevant måte gjør kort og presist rede for noen trekk ved form / innhold i tekster, benytter fagspråk grunngir kort egne meninger på en klar og presis måte har god og hensiktsmessig struktur
LANGSVAR Resonnerende og reflekterende tekster, tolkinger og analyser, og kreative tekster	har en viss tematisk sammenheng har en viss struktur bruker enkelte språklige virkemidler grunngir delvis egne meninger analyserer / tolker tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk. Peker på enkelte virkemidler i tekster viser tegn til selvstendighet, men har mye parafrase	har tematisk sammenheng har stort sett hensiktsmessig struktur bruker noen språklige virkemidler tar stilling til spørsmål og verdier i tekster, grunngir i noen grad egen vurdering analyserer / tolker tekster på en relevant måte, bruker noe fagspråk. Gjør rede for noen virkemidler og viser i noen grad hvordan de fungerer i teksten viser noe selvstendighet og kreativitet	har klar tematisk sammenheng har god og hensiktsmessig struktur bruker ulike språklige virkemidler tar stilling til spørsmål og verdier i tekster og grunngir egen vurdering analyserer / tolker tekster på en presis og relevant måte ved hjelp av et dekkende fagspråk. Gjør rede for virkemidler og viser hvordan de fungerer i teksten viser selvstendighet, originalitet og kreativitet
KORTSVAR OG LANGSVAR Forståelse av språk, litteratur og kultur	gjør rede for noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjør rede for faglige emner på en enkel måte bruker eventuelle kilder på en delvis relevant måte	gjør rede for og forklarer noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster gjør rede for faglige emner på en stort sett oversiktlig og relevant måte bruker eventuelle kilder på en relevant måte	forklarer, vurderer eller drøfter språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster gjør rede for faglige emner på en oversiktlig og relevant måte vurderer og bruker eventuelle kilder på en relevant måte

KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter	<p>har et enkelt ordforråd</p> <p>viser at eleven til en viss grad mestrer ortografi</p> <p>er relativt sammenhengende skrevet og har i noen grad varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler i formverket til en viss grad</p> <p>viser at eleven til en viss grad mestrer tegnsetting</p> <p>skiller stort sett mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>har et forholdsvis variert og funksjonelt ordforråd</p> <p>viser at eleven stort sett mestrer ortografi</p> <p>har stort sett god tekstbinding og forholdsvis varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer de fleste sentrale regler i formverket</p> <p>viser at eleven stort sett mestrer sentrale regler innenfor tegnsetting</p> <p>markerer sitat og viser til kilder</p>	<p>har et variert og funksjonelt ordforråd</p> <p>viser at eleven mestrer ortografi</p> <p>har god tekstbinding og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler i formverket</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler innenfor tegnsetting</p> <p>bruker relevante faglige kilder og refererer til benyttede kilder</p>
KORTSVAR OG LANGSVAR: Hovedinntrykk	<p>svarer delvis relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer delvis relevant på langsvareoppgaven</p>	<p>svarer stort sett relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer stort sett relevant på langsvareoppgaven</p>	<p>svarer presist og relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer utfyllende og relevant på langsvareoppgaven</p>

For karakternivå 1: Karakteren 1 uttrykker at svaret viser svært lav kompetanse i faget, eller at det som helhet faller utenom det som det blir spurt om i oppgavene

Vurderingsskjema 2020, NOR1405-NOR1410 Norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge

Eksaminandnr.		Fagkode			BM/NN	Oppg.nr.
	1	Karakter 2: Eksamenssvaret	Karakter 3–4: Eksamenssvaret	Karakter 5–6: Eksamenssvaret	Kommentarer	
Kortsvar Del A:		viser noe forståelse av innhold i teksten	viser god forståelse av innhold i teksten	viser svært god forståelse av innhold i teksten		
Lese- forståelse, tekst- forståelse		er enkelt formulert, med relevante svar på en del av spørsmålene	har i hovedsak relevante svar på spørsmålene	har relevante og presise svar på spørsmålene		
KORTSVAR Del B:		gjør rede for faglige emner på en enkel måte	gjør rede for faglige emner på en stort sett oversiktlig og relevant måte	gjør rede for faglige emner på en oversiktlig og relevant måte		
Faglig innhold		peker på enkelte trekk ved form /innhold i tekster	gjør kort rede for noen trekk ved form / innhold i tekster	gjør kort og presist rede for noen trekk ved form / innhold i tekster, benytter fagspråk		
		grunngir i noen grad egne meninger	grunngir kort egne meninger	grunngir kort egne meninger på en klar og presis måte		
		har en viss struktur	har klar struktur	har god og hensiktsmessig struktur		
LANGSVAR		har en viss tematisk sammenheng	har tematisk sammenheng	har klar tematisk sammenheng		
Resonnerende og reflekterende tekster, tolkinger og analyser, og kreative tekster		har en viss struktur	har stort sett hensiktsmessig struktur	har god og hensiktsmessig struktur		
		bruker enkelte språklige virkemidler	bruker noen språklige virkemidler	bruker ulike språklige virkemidler		
		viser tegn til selvstendighet, men har mye parafrase	viser noe selvstendighet og kreativitet	viser selvstendighet, originalitet og kreativitet		
		peker på enkelte virkemidler i tekster	gjør rede for noen virkemidler og viser i noen grad hvordan de fungerer i teksten	gjør rede for virkemidler og viser hvordan de fungerer i teksten		
		analyserer / tolker tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk	analyserer / tolker tekster på en relevant måte, bruker noe fagspråk	analyserer / tolker tekster på en presis og relevant måte ved hjelp av et dekkende fagspråk		
		grunngir delvis egne meninger	tar stilling til spørsmål og verdier i tekster, grunngir i noen grad egen vurdering	tar stilling til spørsmål og verdier i tekster og grunngir egen vurdering		

<p>KORTSVAR OG LANGSVAR</p> <p>Forståelse av språk, litteratur og kultur</p>	<p>gjør rede for noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjør rede for noen faglige emner på en enkel måte</p> <p>bruker eventuelle kilder på en delvis relevant måte</p>	<p>gjør rede for og forklarer noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjør rede for faglige emner på en stort sett oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruker eventuelle kilder på en relevant måte</p>	<p>forklarer, vurderer eller drøfter språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjør rede for faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>vurderer og bruker eventuelle kilder på en relevant måte</p>	
<p>KORTSVAR OG LANGSVAR</p> <p>Språk, formelle ferdigheter</p>	<p>har et enkelt ordforråd</p> <p>viser at eleven til en viss grad mestrer ortografi</p> <p>er relativt sammenhengende skrevet og har i noen grad varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler i formverket til en viss grad</p> <p>viser at eleven til en viss grad mestrer tegnsetting</p> <p>skiller stort sett mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>har et forholdsvis variert og funksjonelt ordforråd</p> <p>viser at eleven stort sett mestrer ortografi</p> <p>har stort sett god tekstbinding og forholdsvis varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer de fleste sentrale regler i formverket</p> <p>viser at eleven stort sett mestrer sentrale regler innenfor tegnsetting</p> <p>markerer sitat og viser til kilder</p>	<p>har et variert og funksjonelt ordforråd</p> <p>viser at eleven mestrer ortografi</p> <p>har god tekstbinding og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler i formverket</p> <p>viser at eleven mestrer sentrale regler innenfor tegnsetting</p> <p>bruker relevante faglige kilder og refererer til benyttede kilder</p>	
<p>KORTSVAR OG LANGSVAR</p> <p>Hovedinntrykk</p>	<p>svarer delvis relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer delvis relevant på langsvareoppgaven</p>	<p>svarer stort sett relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer stort sett relevant på langsvareoppgaven</p>	<p>svarer presist og relevant på kortsvaroppgavene</p> <p>svarer utfyllende og relevant på langsvareoppgaven</p>	
<p>Samlet vurdering</p>	<p>Samlet sett viser elevsvaret lav kompetanse i faget</p>	<p>Samlet sett viser elevsvaret nokså god kompetanse i faget eller god kompetanse i faget</p>	<p>Samlet sett viser elevsvaret meget god kompetanse i faget eller fremragende kompetanse i faget</p>	<p>Karakterforslag:</p>

